

Elvemusling i mine nærområder i Buskerud

Notat: 5.1.2009 Morten Eken, Modum kommune

Mitt første møte med elvemuslingen var tidlig på 1970-tallet. Jeg tilbrakte mesteparten av sommerferiene på gården til min bestefar i Øvre Sigdal. Som smågutter flest var utforskertrangen stor, og elva Simoa ble derfor saumfart med så vel fiskestang som dykkermaske.

Min bestefar og onkel hadde i sin ungdom fisket perler i elva, og dette måtte selvsagt også jeg og min fetter forsøke. Tross hundretalls myrdete muslinger og mange nær-døden-opplevelser i Simoas dypeste kulper ble vi ikke rike av vårt perlefiske. Fangsten ble kun noen ujevne, gråbrune perlelignende gjenstander. Men interessen for elvemuslingen var vakt!

Tidlig på 80-tallet fikk jeg så en musling under markfiske i Drammenselva mellom Åmot og Geithus, og etter hvert begynte jeg så smått å leite etter den i hovedvassdraget. Fom. 1988 kom jeg meg i arbeide innen miljøforvaltningen, og jobbet mye rundt i vassdragene i Buskerud og Vestfold i forbindelse med overvåking av parastitten *Gyrodactylus salaris*. Da oppdaget jeg at elvemuslingen også fantes i Numedalslågen – men jeg har ikke jobbet mer med den i det vassdraget.

Nedenfor en rask oppsummering av det jeg veit om utbredelsen av elvemusling i min nærområder:

Sigdal kommune:

I Simoa finnes elvemuslingen uhyre sparsomt utbredt (3 kjente eksemplarer) ovenfor Solevatn i Eggedal. Nedstrøms Solevatn finner vi imidlertid en strekning med relativt tett bestand. I 1995 var yngste individ vi fant 17 år gammel, og bestanden var sterkt forgubbet. I 2006 fant vi flere små individer (helt ned i 10,4 mm.), og det hadde tydelig vært vellykket reproduksjon i noen år igjen nå. De tetteste bestandene finner vi på strekningen mellom Soneren og Solevatn, men også på strekningen fra Prestfoss til Solumsmoen finner vi stedvis relativt gode tettheter av musling. I 2006 ble det også funnet små individer som beviser rekruttering i nyere tid nedstrøms Kolsrudfossen ved Solumsmoen.

Ellers skal det ha vært elvemusling i Skjelåa som renner fra Lauvnesvatnet og ned i Aurehølen/Grimesundvatn i Horgavassdraget. Denne leitet vi etter i 1995, men fant ikke noen. Det skal visstnok ha blitt funnet et sterkt forvitret dødt skall der omtrent på denne tida.

Modum kommune:

I de nedre delen av Simoa er det fortsatt en tynn flekkvis utbredt og bestand, men denne domineres av gamle individer. Kanskje en undersøkelse om noen år vil vise nyrekruttering også her! Nederste påvisning er ca. 500 m nedstrøms Modum Blaafarveværk.

I Snarumselva har jeg funnet elvemusling fra samløpet med Drammenselva og opp til grunnene nedstrøms Ramfoss Kraftverk. Her fant jeg muslinger på ca. 30 millimeter i 1995, og har også seinere påvist rekruttering. Strekningen mellom Ramfoss og Krøderfjorden har jeg ikke noen kunnskap om evt. forekomster. Jeg kjenner heller ikke til at musling er påvist i Hallingdalselva ovenfor Krøderfjorden.

I Drammenselva er det funnet musling ved utløpet av Tyrifjorden (Brekkegrunna og Natvedt-området.), samt nede i Vikersundet. Jeg har ikke selv aktivt lett etter musling her, men har fått fortalt at de finnes i området. Ut i fra dette må vi anta at det også kan finnes musling på elvestrekningene mellom Vikersund og samløpet med Snarumselva ved Gravfoss i Geithus. Dette er imidlertid en strekning som fram til 1980-tallet var sterkt preget av forurensning fra treforedlingsbedriftene i området.

Nedstrøms Gravfoss har jeg funnet elvemusling spredt i tynne bestander på grusørene nedover mot Embretsfoss i perioden 1995-2005. Seinere har jeg ikke undersøkt området.

Videre nedover i Drammenselva ble det i omfattende biologiske forundersøkelser i forbindelse med nytt Embretsfoss kraftverk funnet kun to eksemplarer av elvemusling rett nedstrøms Embretsfoss i 2008. Jeg tror dette er voksne individer som har kommet ovenfra med flommene, da de ble funnet på områder som for noen få år siden var sterkt preget av industriforurensning, men som nå har blitt "reine" igjen.

Før oppdemmingen for Døvikfoss kraftstasjon skal det ha vært elvemusling på grusøra rett ned for Åmot stasjon, og de bør ha hatt livsbetingelser for å kunne overleve her.

Øvre Eiker kommune:

Nedenfor Døvikfoss har jeg funnet elvemusling i Drammenselva ved Grønvold rett ned for Werp gård. Her er det en relativt tett bestand, og jeg fant individer ned til omkring 50 millimeter ved snorkling omkring 2002. Området er ikke grundigere undersøkt. Det er flere neddemte grusører med potenale for muslingetablering nedover mot Skotselv, men vassdraget er ikke undersøkt her i seinere tid så vidt jeg kjenner til.

Bingselva har en stedvis tett elvemuslingbestand, men det er ikke påvist rekruttering i seinere tid. Det er imidlertid om lag 10 år siden undersøkelsene ble gjort, og med den metodeutviklingen som har skjedd vil jeg ikke utelukke at det i dag også ville blitt påvist rekruttering i Bingselva.

Ellers finnes Elvemuslingen i Hoenselva som kommer fra Holtefjellområdet og renner ut i Drammenselva ved Hokksund. Her er det en tett bestand i et lite området i ovegangen mellom kulturlandskap og skog, og det er rekruttering i bestanden. Nede i jordbruksområdene er mer spredte forekomster og lave tettheter.

Øvre Eiker kommune har kartlagt muslingforekomster ellers i kommunen, og så vidt jeg erindrer er den påvist bl.a. i Fiskumelva.

Ringerike kommune:

Jeg har hatt gleden av å jobbe en del med kartlegging av elvemusling i Soknavassdraget på oppdrag fra Statens vegvesen og NINA. I Sogna er elvemusling påvist på strekningen fra Sørgefoss til Veme. De tettste bestandene finnes på strekningen mellom Heieren og Veksalplassen. Det ble registrert en ikke ubetydelig ny-rekruttering av elvemusling i Sogna i 2008. I de øvre delene av Sogna ser det ut til at tidligere kjente forekomster har gått ut.

Jeg har lett etter elvemusling i Henoa (grenseelv mellom Modum og Ringerike), men fant ikke noe her. Jeg har imidlertid blitt fortalt at de skal ha vært i elva i tidligere tider. Ellers har jeg ikke greie på om det finnes musling i tilførselselvene til Tyrifjorden (Begna, Randselva og mindre sidevassdrag).

Øvrige lokaliteter som jeg kjenner i Buskerud:

Numedalslågen (i hvert fall nedstrøms Hvittingfoss)

Årosvassdraget (liten restbestand i øvre del av vassdraget)

Lierelva (tynn bestand funnet langt nede i vassdraget v/Lierbyen)

Dette er sånn cirka det jeg veit om forekomstene i mine nærområder. Bjørn Mejdell Larsen i NINA har undersøkt Sogna, Simoa, Hoenselva, Bingselva og Åroselva, + sikkert flere vassdrag, og har nok den beste kunnskapen i hele landet når det gjelder elvemuslingens utbredelse. Jeg har vært heldig å få være med på en del av disse undersøkelsene, og har slik blitt glad i dette rare dyret!

Morten Eken

Snakk om å trække ut i det!

